

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

✓ ในการพัฒนาประเทศให้บรรลุผลตามเป้าหมายใค้้นั้น "ประชากรในประเทศเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและคุณค่าสูงสุดที่จะต้องคำนึงถึง ทั้งในแง่ผลลัพธ์ตามเป้าหมายและเป็นเครื่องมือ (ends and means) ในเวลาเดียวกัน" (ศักดิ์ ชาติสุกนิรันต์ 2507:143)

ประเทศไทยได้เริ่มค้นพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบและจริงจังตั้งแต่ พ.ศ. 2501 ด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ปัจจุบันอยู่ระหว่างการพัฒนาประเทศด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 แม้ว่าการพัฒนาประเทศเท่าที่ผ่านมาได้เน้นการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจและพัฒนาทางวัตถุเป็นหลัก สำหรับการพัฒนาคูณาพมนุษย์โดยตรงก็ได้รับการให้ความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้ระบุไว้ในแผนพัฒนาว่า

คุณภาพของประชากรเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุด ในอันที่จะพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การที่จะทำให้ประชากรมีคุณภาพนั้นจะต้องมีการวางแผนพัฒนาว่ากำลังคนอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้มีการพัฒนาประชากรตั้งแต่แรกเริ่มเกิดเป็นต้นไป และครอบคลุมถึงประชาชนทุกกลุ่มให้มีคุณภาพ ทั้งทางกาย สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ทักษะในการประกอบอาชีพและทางจิตใจ เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปรกติสุขในส่วนบุคคลและเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติโดยส่วนรวม (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2524:1)

เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาว่ากำลังคนของประเทศดังกล่าว คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดลักษณะบุคคลที่พึงปรารถนาเป็นเป้าหมายของการพัฒนาตามลักษณะของกลุ่มคุณภาพ ดังต่อไปนี้

คุณภาพเฉพาะบุคคล

1. มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

2. มีสติปัญญาที่จะศึกษาหาความรู้
3. มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพ
4. เป็นคนมีจิตใจเข้มแข็ง ชยัน อคทน ประหยัด มีเหตุผล มีวินัย สามารถพึ่งตนเองได้ ทรงพอเวลา มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตและกตัญญู

คุณภาพในฐานะสมาชิกของสังคม

1. มีเสรีภาพและรู้จักใช้เสรีภาพ
  2. เคารพในสิทธิ เสรีภาพและประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวม
  3. รู้จักร่วมมือกับผู้อื่นในการกระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
- เหนือประโยชน์ส่วนตัว โดยเป็นผู้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย คำนึงถึงความทุกข์ยากของผู้อื่น เต็มใจและเสียสละเพื่อความสุขของผู้อื่น เต็มใจบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ยึดมั่นในความเป็นธรรมของสังคม (เรื่องเดียวกัน หน้า 19)

ในการพัฒนาคุณภาพของประชกรนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งมีใจความสำคัญดังต่อไปนี้

1. ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนาและหลักธรรม
2. ให้มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัวและต่อตนเอง
4. ให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน และการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ และการมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ
5. ให้มีความยึดมั่นและศรัทธาความเสมอภาค ความสุจริตและความยุติธรรม
6. ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
7. ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และการจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัดตลอดจนการร่วมมือกันประกอบกิจการหรือธุรกิจต่างๆโดยชอบด้วยกฎหมาย

8. ให้มีความสามารถในการคิดต่อทำความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน
รู้จักการแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการแก้ปัญหาและข้อขัดแย้ง
ด้วยสติปัญญาและโดยสันติวิธี

9. ให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม
สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

การพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองและด้าน
อื่นใดก็ตาม คุณภาพของประชากรเป็นปัจจัยหลัก ในผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา และคุณภาพ
ของประชากรจะมีขึ้นได้ก็ให้การศึกษา เพราะการศึกษาเป็น"เครื่องมือ"ในการสร้าง -
สรรค์ที่รัฐจะใช้ปรุงแต่งบุคคลิกภาพของคนให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนา "ถ้ารัฐมีระบบ
การศึกษาที่ดี การพัฒนาประเทศทุกอย่างจะเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่ถ้ารัฐทอดทิ้งการศึกษา
แล้วรัฐจะดำเนินการอย่างไรก็ไม่ประสบผลสำเร็จ" (ภิญโญ สาธร 2525:7)
จึงกล่าวได้ว่า การให้การศึกษาเป็นยุทธวิธี (strategies) ที่สำคัญที่สุดที่จะสร้างคุณภาพ
ประชากรให้มีคุณค่าและมีความหมายต่อการพัฒนาประเทศ คุณลักษณะที่พึงประสงค์
ที่จำเป็นต้องปลูกฝังแก่ประชากร จึงเป็นลักษณะความเป็นพลเมืองคตินั้นเอง

ดังนั้น ในการจัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังลักษณะความเป็นพลเมืองดีแก่ประชากร
จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องค้นหา และกำหนดลักษณะที่พึงประสงค์ลงไปในหลักสูตร
เพราะหลักสูตรเป็นแม่บทในการจัดการศึกษา และเป็นแนวทางที่จะให้ทราบว่าสถาน
การศึกษาหรือโรงเรียนใดให้การศึกษาเน้นหนักไปในทางใด ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่ออนาคต
ของสังคมนั้นๆด้วย ในการจัดการศึกษาแก่เยาวชนและประชากรทั้งประเทศนั้น จำเป็น
อย่างยิ่งที่จะต้องใช้หลักสูตรหลายๆ ระดับ ได้แก่ หลักสูตรระดับประถมศึกษา หลักสูตร
ระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรระดับอุดมศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละ
วัย เป็นการสนองธรรมชาติของผู้เรียนที่มีสภาพร่างกาย จิตใจ ความสามารถในการ
เรียนรู้ตลอดจนความต้องการในการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป หลักสูตรจึงต้องมีความ
มุ่งหมายที่แสดงถึง เอกลักษณะและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไปด้วย อย่างไรก็ตาม
"จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับจะต้องสอดคล้องและส่งเสริมจุดมุ่งหมายการศึกษา
ระดับชาติด้วย" (สุมิตร คุวานุกูร 2520:5)

ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า หลักสูตรในฐานะที่เป็นแม่บทในการจัดการศึกษาแก่เยาวชน และประชากรของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีเนื้อหาที่ส่งเสริมหรือเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพของประชากรให้เป็นพลเมืองดีเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ด้วยเหตุนี้ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงจัดทำ โครงการพัฒนาหลักสูตร เพื่อความเป็นพลเมืองดี (Curriculum Development for Citizenship Education หรือ C.D.C.E.) ขึ้น เพื่อศึกษาและพัฒนาเป้าหมายทางการศึกษา จุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพของประชากร เพื่อความเจริญรุ่งเรืองเป็นอารยะประเทศในอนาคตเป็นสำคัญ

ในเบื้องต้น กลุ่มผู้ศึกษาซึ่งเป็นนิสิตภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความสนใจที่จะศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ว่ามีเนื้อหาที่มุ่งพัฒนาความเป็นพลเมืองดีมากน้อยเพียงใด โดยงานวิจัยนี้จะเกี่ยวข้องกับเฉพาะการศึกษาเนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ว่ามีเนื้อหาที่กล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดีในลักษณะใด และมีจำนวนมากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัย จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้มีเนื้อหาและกิจกรรมที่เอื้ออำนวยต่อการอบรมนักเรียนให้เป็นพลเมืองดีมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาหลักสูตรวิชาบังคับของกลุ่มสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ส่วนที่เป็นเนื้อหาในหนังสือเรียนและเนื้อหาเพิ่มเติมในคู่มือครู ที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้ใช้ประกอบการเรียนในโรงเรียนได้

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ค่ายกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้เอกชนได้มีส่วนร่วมในการผลิตหนังสือเรียนและคู่มือครู ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างกว้างขวางในทุกๆกลุ่มวิชา โดยได้กำหนดจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาไว้เป็นบรรทัดฐาน ดังนั้น หนังสือเรียนและคู่มือครูวิชาสังคมศึกษาที่เอกชนได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้ใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ ทุกๆรายการในกระบวนวิชาเดียวกัน ถือว่ามีเนื้อหาตรงตามจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาเหมือนกัน
2. คู่มือครูวิชา ส.605 และ ส.606 ไม่มีหนังสือของภาคเอกชนได้รับอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน จึงใช้คู่มือแนวการสอน ส.605 และ ส.606 ของหน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในการวิเคราะห์

การสุ่มตัวอย่าง

1. รายวิชาหนึ่งๆมีหนังสือเรียนและคู่มือครูได้รับอนุญาตให้ใช้ประกอบการเรียนได้หลายรายการ สุ่มตัวอย่างจากรายการที่สมบูรณ์เท่านั้น คือ แต่ละรายการประกอบด้วยหนังสือเรียนและคู่มือครูที่เขียนโดยบุคคลหรือคณะบุคคลเดียวกัน ได้แก่วิชา ส.401 ส.402 และ ส.503
2. รายวิชาที่มีหนังสือเรียนและคู่มือครูที่เขียนโดยบุคคลหรือคณะบุคคลเดียวกันได้รับอนุญาตเพียง 1 รายการ เลือกใช้รายการนั้นโดยไม่ทำการสุ่มตัวอย่าง ได้แก่วิชา ส.504
3. รายวิชาที่ใคร่ขออนุญาตมีแค่หนังสือเรียน ทำการสุ่มตัวอย่างเฉพาะหนังสือเรียนเท่านั้น ส่วนคู่มือครูจะใช้คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่วิชา ส.605 และ ส.606
4. ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) วิชาละ 1 รายการ เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการวิเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยกระทำเป็น 3 ชั้น ดังต่อไปนี้

ชั้นที่ 1 ศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมไทย โดยดำเนินการ
ความลำดับขั้นก่อนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดีจากวารสาร งานวิจัย เอกสาร
หนังสือและสิ่งพิมพ์ที่กล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดี ได้แก่

- ก) คำสั่งสอนของศาสนา
- ข) พระบรมราโชวาทในรัชกาลปัจจุบัน
- ค) นโยบาย คำขวัญและเอกสารของรัฐบาล
- ง) คำปราศรัย ข้อเขียน ข้อคิดเห็นของบุคคลหรือคณะบุคคล

ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม

- จ) ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เอกสารของสถาบันทางสังคม
ที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรมและจริยธรรมของไทย
- ฉ) งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
- ช) ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีทางรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์

ปรัชญาและจิตวิทยา

2. รวบรวมลักษณะความเป็นพลเมืองดีจากการศึกษาในชั้นตอนที่ 1

3. สร้างเครื่องมือพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดีเพื่อเสนอต่อ
ผู้เชี่ยวชาญทางสังคมพิจารณาและให้ข้อคิดเห็น ดังปรากฏในภาคผนวก ค. หน้า 126

4. นำเครื่องมือพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ได้จากข้อ 3
เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางสังคมจำนวน 31 คนพิจารณาและให้ข้อคิดเห็นต่อลักษณะความ
เป็นพลเมืองดีที่ได้รวบรวมแล้ว

5. นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทางสังคมมาสรุปภายใต้คำแนะนำ
ของคณะกรรมการที่ปรึกษา ข้อสรุปที่ได้เป็นลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ใช้ศึกษาในการ
วิจัยครั้งนี้

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หลักสูตรวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2524 ค่าเนิการตามลำดับดังนี้

1. ใช้หนังสือเรียนและคู่มือครูรายวิชาบังคับกลุ่มสังคมศึกษา ที่ได้
จากการสุ่มตัวอย่างและคัดเลือก วิชาละ 1 รายการรวม 6 รายการ ได้แก่
หนังสือเรียนและคู่มือครูวิชา ส.401 ส.402 ส.503 ส.504 ส.605 และ ส.606
เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษา

2. ทัวแปรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ลักษณะความเป็นพลเมืองที่สรุปได้จาก
การดำเนินงานในขั้นที่ 1 รวม 36 ลักษณะดังต่อไปนี้คือ

- ✓ ความรับผิดชอบ
- ✓ ความซื่อสัตย์
- ✓ รักษาระเบียบวินัย
- ✓ มีสติสัมปชัญญะ
- ✓ มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการประพฤติดึก
- ✓ มีความขยันหมั่นเพียร
- ✓ ประหยัด
- ✓ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
- ✓ มีความกล้าหาญและอดทน
- ✓ ใฝ่หาความรู้และความจริง
- ✓ มีค่านิยมที่ถูกต้อง
- ✓ ประกอบอาชีพที่สุจริต
- ✓ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ✓ กระตือรือร้นและมุ่งอนาคต
- ✓ ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
- ✓ วางแผนในการทำงาน
- ✓ มีสุขภาพจิตดี
- ✓ รักความสะอาด
- ✓ พึ่งตนเอง

มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย

มีความสามัคคี

มีความเสียสละและเห็นแก่ส่วนรวม

มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

มีความเมตตาากรุณา

มีความกตัญญู กตเวทิตะ

เป็นสุภาพชน

มีความยุติธรรม

ความมีเหตุผล

ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและรู้จักปรับตัว

✓ มีมนุษยสัมพันธ์

ต่อต้านและไม่หลงสิ่ง เสพ ตัก

รู้จักใช้และสงวนรักษาสาธารณสมบัติ ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี

ตระหนัก สนใจและมีส่วนร่วมในทางการเมือง

มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

3. เครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์เป็นเครื่องมือที่กลุ่มผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

มีรายละเอียดและสคมภ์ที่บอกถึง รายวิชา บทเรียน เรื่อง ลำดับลักษณะความเป็น
พลเมืองที่ดีปรากฏในแต่ละบท หน้า ส่วนของหน้าที่ปรากฏลักษณะความเป็นพลเมืองดี
ประเภทเนื้อหาและลักษณะพฤติกรรมที่พลเมืองดีพึงแสดงออก มีตัวอย่างเครื่องมือใน
ภาคผนวก ข. หน้า 104-125

4. วิธีการวิเคราะห์ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ด้วยตนเอง
ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิเคราะห์หลักสูตร
จำนวน 8 คน

5. สถิติ ใช้การแจกแจงความถี่ การเรียงลำดับความถี่ ร้อยละ
ฐานนิยมและแผนภูมิแสดงลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่วิเคราะห์ได้

ขั้นที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์ สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะความเป็นพลเมืองที่ปรากฏในเนื้อหาหลักสูตร ว่ามีลักษณะความเป็นพลเมืองที่ปรากฏเป็นเนื้อหาประเภทใดและมีจำนวนมากน้อยเพียงใด

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะความเป็นพลเมืองดี หมายถึง ลักษณะที่ประชาชนพึงมี ได้แก่ ลักษณะที่แต่ละบุคคลพึงมี ลักษณะที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อบุคคลอื่นในสังคมและลักษณะที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อม และสถาบันทางสังคม

✓ มีความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะนิสัย เจตคติของบุคคลที่เป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ ปฏิบัติได้เหมาะสมกับฐานะทางสังคม ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จเรียบร้อยทันตามกำหนดโดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมจากผู้อื่น รวมทั้งแก้ไขสิ่งที่ผิดพลาดให้ถูกต้อง

มีความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและต่อผู้อื่น

รักษาระเบียบวินัย หมายถึง การมีความสามารถบังคับตนเองให้ปฏิบัติได้ถูกต้อง กาลเทศะ ยอมรับที่จะปฏิบัติตามตามเงื่อนไข กติกาและข้อตกลงที่สังคมกำหนดขึ้น ด้วยความจริงจัง โดยไม่ต้องมีผู้อื่นควบคุมและลงโทษ

มีสติสัมปชัญญะ หมายถึง การรู้จักระลึกได้ว่าตนเป็นใคร กำลังทำอะไร อย่างไร ไม่ประมาท มีความรอบคอบ รู้จักประมาณตน รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้จักไตร่ตรองในการหาเหตุผลในความเป็นไปได้หรือไม่ได้

มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการประพฤตินิคม หมายถึง มีความยับยั้งชั่งใจ ไม่ประพฤตินิคมสิ่งที่ผิด

มีความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่ทอดทิ้ง เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมาย

การประหยัค หมายถึง การใช้ปัจจัยในการดำรงชีวิตอย่างพอเหมาะพอควร ระมัดระวังเพื่อให้ได้ประโยชน์มากที่สุด รวมทั้งการรู้จักรักษาซ่อมแซมสิ่งของทั้งของตน

และของส่วนรวม รู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในขอบเขตที่พอเหมาะพอควร

มีน้ำใจเป็นนักกีฬา หมายถึง การมีจิตใจรู้จักการแพ้ชนะและให้อภัยแก่กัน
ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

มีความกล้าหาญและอดทน หมายถึง การมีจิตใจเข้มแข็ง เต็มซาค
ไม่หวาดหวั่นต่อความยากลำบากและอันตรายใดๆที่อาจจะเกิดขึ้น มีจิตใจมั่นคงเมื่อเผชิญ
กับอันตราย มีความกล้าทางจริยธรรม กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องและมีเหตุผล เป็นประโยชน์
ต่อตนเองและผู้อื่น

ใฝ่หาความรู้และความจริง หมายถึง การชวนชวนหาความรู้เพิ่มเติมอยู่
เสมอ ใฝ่หาความจริงโดยการใช้กระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบ

มีค่านิยมที่ถูกต้อง หมายถึง มีสิ่งโน้มนำจิตใจให้กระทำและไม่กระทำ
อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผลแห่งการกระทำหรือไม่กระทำนั้นชอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม
และกฎเกณฑ์ของสังคม

ประกอบอาชีพที่สุจริต หมายถึง การเลือกทำงานเพื่อเลี้ยงชีวิตที่เหมาะสม
กับความรู้ความสามารถของตนเอง และงานที่ทำงานนั้นต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ประเพณี
ศีลธรรม

มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง การชอบสำรวจจึกค้นสิ่งใหม่ๆ ชอบ
แสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ชอบทำสิ่งที่ยากและท้าทายความสามารถ มีความฉับไวใน
การคิด มีความคิดยืดหยุ่นและไม่ซ้ำแบบใคร มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก
อย่างอิสระ

กระตือรือร้นและมุ่งมั่นอนาคต หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีแรงกระตุ้นผลักดัน
ปรารถนาที่จะกระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้เกิดผลดีที่สุด โดยไม่เกิดผลเสียต่อส่วนรวม
มองการณ์ไกลในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อความสำเร็จที่วางแผนไว้ในอนาคต

ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ หมายถึง การรู้จักคุณค่าของเวลา พยายาม
จะทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ โดยไม่ปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไป

วางแผนในการทำงาน หมายถึง การกำหนดขอบเขต รูปแบบของงาน อย่างรอบคอบ พร้อมกับปฏิบัติงานให้สำเร็จเรียบร้อยตามกำหนดเวลา เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพในการทำงาน

มีสุขภาพจิตดี หมายถึง การที่บุคคลรู้จักตนเองเป็นอย่างดี ยอมรับข้อบกพร่อง ที่ตนมี มีความภาคภูมิใจในข้อดีของตน มีอารมณ์แจ่มใส มีอารมณ์มั่นคง ทนต่อความ วิตกกังวลและความตึงเครียดต่างๆ มองโลกในแง่ดี สามารถที่จะปรับตนให้เข้ากับ สถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งที่จะสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขจากสิ่งแวดล้อมตนเองได้

รักษาความสะอาด หมายถึง การรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องแต่ง- กายและสิ่งแวดล้อมให้ สะอาดอยู่เสมอ

พึ่งตนเอง หมายถึง การกระทำคนไม่ให้เป็นที่เดือดร้อนแก่คนอื่นโดยช่วยเหลือ ตนเองได้ ไม่คอยแต่จะรอรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย หมายถึง การปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย รู้จัก ใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ของตน เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็น ที่ถูกต้อง ซึ่งตัดสินด้วยความเห็นของคนส่วนใหญ่

มีความสามัคคี หมายถึง การแสดงออกซึ่งความสามารถในการทำงานเป็น กลุ่ม มีการร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหา เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ

มีความเสียสละและเห็นแก่ส่วนรวม หมายถึง การให้ปันแก่คนที่ควรให้ ทำคนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวมเพื่อให้สังคมเจริญก้าวหน้า โดยไม่หวังผลตอบแทน

มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมายถึง การกระทำสิ่งที่แสดงถึงไมตรีจิต โอบอ้อม อารีและแบ่งปัน เพื่อให้ผู้อื่นได้รับความสะดวก มีความสุขและ มีความพอใจ

มีความเมตตา กรุณา หมายถึง การมีความรักใคร่ ปรารถนาจะให้ผู้อื่น เป็นสุขและสงสารคิดช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ โดยอยู่บนพื้นฐานของการช่วยเหลือเพื่อให้เขา ช่วยเหลือตนเองได้ในอนาคต

มีความกตัญญู กตเวทิต์ หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณ ประโยชน์หรือความดีที่ผู้อื่นกระทำต่อตนเองหรือสังคม และการกระทำหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ตอบแทนต่อคนอื่นและสิ่งอื่นที่มีบุญคุณ

เป็นสุภาพชน หมายถึง การรู้จักกาลเทศะ แสดงกิริยาต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน มีมารยาทและมีความเป็นมิตรกับคนทั่วไป

มีความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง มีเหตุผลและปราศจากอคติ

ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถใช้องุณาในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักใคร่ครวญ พิสูจน์ให้เห็นประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจโดยไม่ผูกพันอยู่กับอารมณ์และความยึดมั่นของตนเองที่มีอยู่เดิมซึ่งอาจจะผิดพลาดได้

ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและรู้จักปรับตัว หมายถึง การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเป็นจริง โดยไม่วิตกกังวล พร้อมทั้งจะปรับตัวและรับสถานการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นโดยใช้ความคิดและเหตุผลที่ถูกต้อง

มีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การมีอัธยาศัยดี เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น วางตนดี ทำงานเข้ากับผู้อื่นได้

ต่อต้านและไม่สองสิ่งเสพติด หมายถึง ความสำนึกที่จะปฏิเสธหรือไม่ยอมรับสิ่งเสพติดทุกชนิด และมีความพยายามที่จะชักชวนให้ผู้อื่นมีความสำนึกนั้นๆด้วย

รู้จักใช้และสงวนรักษาสาธารณสมบัติ ทวีพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การปฏิบัติและแนะนำชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติคือสิ่งที่เป็นของส่วนรวม ทวีพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการใช้อย่างประหยัดทนุถนอมและบำรุงรักษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี หมายถึง การมีความสามารถที่จะเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยคำนึงถึงความประหยัด คุ่มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในส่วนตนและส่วนรวม

ตระหนัก สนใจและมีส่วนร่วมในทางการเมือง หมายถึง การมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาและเข้าไปมีบทบาท หรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ

มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ หมายถึง การมีความสำนึกอันดีงามที่จะช่วยส่งเสริมความเจริญของประเทศ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา ด้วยความเต็มใจ เป็นศาสนิกชนที่ดี เทอคุณพระเกียรติคุณของพระมหากษัตริย์

มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย หมายถึง การตระหนักถึงความเป็นไทย โดยการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย นิยมสิ่งที่ผลิตและสร้างโดยคนไทย พร้อมทั้งจะแสดงออกและเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย มีความเสียสละและอุทิศตนเพื่อประเทศชาติ

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย